Ympäristövaliokunta, 00102 EDUSKUNTA

Asia: Ympäristövaliokunnan asiantuntijakuuleminen 16.11.2017 / STM:n nimeämänä asiantuntijana THL:n ylilääkäri, dosentti Raimo O. Salonen

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta (HE 167/2017 vp)

Sosiaali- ja terveysministeriö kannatti äskettäin antamassaan lausunnossa Euroopan Unionin ns. MCP-direktiivin (EU) 2015/2193) täytäntöön panemiseksi tehtyä hallituksen ehdotusta uudesta valtioneuvoston asetuksesta ja se kannattaa nyt myös saman direktiivin pohjalta tehtyjä muutosehdotuksia ympäristönsuojelulakiin (527/2014)**. Ehdotettu uusi kansallinen lainsäädäntö tuo aiempaa selvästi kireämmät päästöraja-arvot erityisesti hiukkasille uusissa energiantuotantoyksiköissä, mutta valitettavasti se tulee sallimaan kaikille olemassa oleville 1-50 MW:n energiantuotantoyksiköille paljon pitempiä siirtymäaikoja kuin mitä poistuvassa kansallisessa ns. PIPO-asetuksessa (750/2013) on säädetty.**

MCP-direktiivistä johdettava uusi kansallinen lainsäädäntö tuo pienimmät 1-5 MW:n energiantuotantoyksiköt ensi kertaa pakollisen rekisteröinnin tai lupamenettelyn piiriin. Lisäksi tulee velvoite antaa julkisuuteen tietoja kaikkien keskisuurten (1-50 MW) energiantuotantoyksiköiden tekniikoista, polttoaineista, päästöistä, käytöstä jne. Tämä lisää erityisesti pienten paikallisten lämpölaitosten toiminnan läpinäkyvyyttä ja toiminnanharjoittajien tarvetta pitää tällaiset laitokset kunnossa. **Se onkin taajamissa tarpeen, sillä läheskään aina kaikki toiminta ei ole tehtyjen valitusten mukaan ollut kohdallaan erityisesti kaikkein suurimpia hiukkaspäästöjä tuottavissa, biomassaa polttavissa pienen teholuokan lämpölaitoksissa.** Vanhoissa pienissä laitoksissa on useimmiten biopolttoaineen epätäydellistä palamista ja huonommat savukaasujen puhdistuslaitteet kuin suuremmissa laitoksissa. **Kaiken kaikkiaan koko energiantuotanto- ja teollisuussektorin päästöistä syntyvä väestön altistuminen ja vakavista terveyshaitoista aiheutuvat ennenaikaiset kuolemat ovat kuitenkin vain pieni murto-osa Suomen kansalaisten 2,5 – 3 miljoonan tulisijan ja saunanpesän käytöstä aiheutuvien vaikutusten rinnalla** *(Soimakallio ym. 2017. Energia- ja ilmastostrategian ja keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman ympäristövaikutusten arviointi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 59/2017. Saatavilla: http://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=21005)*.

Taulukko 6. Kotimaisista päästölähteistä sekä alueellisesta ja kaukokulkeumasta peräisin olevien pienhiukkasten aiheuttamat ennenaikaiset kuolemat Suomessa vuonna 2015 sekä WEM- ja WAM-skenaarioissa vuonna 2030.

	2015	WEM 2030		WAM 2030	
		Nykyinen väestö	Ennustettu väestö	Nykyinen väestö	Ennustettu väestö
Energiantuotanto ja teollisuus	9	7	8	7	8
Pienpoltto	205	186	208	186	208
Tieliikenne	77	11	13	10	11
Työkoneet ja muu liikenne	74	10	12	10	12
Katupöly	55	58	67	53	61
Muut lähteet	53	55	64	55	64
Yhteensä	473	327	372	321	364
Alueellinen ja kaukokulkeuma	961	834	931	834	931
Kaikki Yhteensä	1434	1161	1303	1155	1295

Laskelmissa ei ole mukana kotimaisia sekundäärisiä hiukkasia.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos • Institutet för hälsa och välfärd • National Institute for Health and Welfare
Mannerheimintie 166, Helsinki, Finland PL/PB/P.O. Box 30, FI-00271 Helsinki, puh/tel +358 20 610 6000

Aina ei kaukolämpöä tuottavien energiantuotantoyksiköiden sijoittamisessa taajamaan ole myöskään täysin onnistuttu, vaan lyhyestä piipusta tulevat savukaasut laskeutuvat talvi-illan ja -aamun heikkotuulisella pakkassäällä ja inversiotilanteessa usein maanpinnan läheisyyteen, jossa sijaitsevat asuntojen lisäksi kaukolämpöä yleisesti käyttävät yhdyskunnan ns. herkät kohteet kuten päiväkoti, koulu, terveyskeskus ja vanhusten hoitolaitos. **Lähellä päästölähdettä olevien rakennusten tiiviyden, ilmanvaihtojärjestelmän, tuloilman suodatustehon, ulko-ovien aukomisen ja ikkunatuuletuksen ym. mukaan määräytyvä, vaihtelevan suuruinen osa (arviolta 20–50 %) ulkoilmaa pilaavien näkymättömien, polttoperäisten pienhiukkasten pitoisuudesta on silloin mitattavissa myös sisätiloissa.** Tilojen käyttäjät eivät yleensä tästä osaa valittaa, vaan heidän huomionsa tyypillisinä kohteina ovat pihalle laskeutunut näkyvä savu, saastuneesta ilmasta aiheutuva paha haju, silmien ja hengitysteiden ärsytys sekä ulko- ja sisätilojen pinnoille laskeutunut noki. **Näissäkin tilanteissa ongelmat ovat pahimmat vanhojen pienten, biomassaa polttavien laitosten läheisyydessä.**

Noin 60 % Suomen nykyisistä n. 3000 keskisuuresta energiantuotantoyksiköstä kuuluu kokoluokkaan 1-5 MW ja n. 20 % kokoluokkaan 5-10 MW, joille ehdotetaan siirtymäaikaa uusien päästöraja-arvojen noudattamisessa joko vuoteen 2025 tai 2030 asti. **Onkin selvää, että pitkän siirtymäkauden aikana taajamissa olevat vanhimmat, huonoiten varustetut ja eniten päästöjä tuottavat pienen teholuokan lämpölaitokset tulevat todennäköisesti tarvitsemaan paikallisten ympäristöviranomaisten erityistarkkailua ja mahdollisesti ympäristönsuojelu-lakiin tai terveydensuojelulakiin perustuvia kontrollitoimia.**

Ylilääkäri Raimo O. Salonen